

MUISTELUA PAKOSTA

Eila Sailas, taaksepäin pohtija

Pakko- psykiatrian kognitiivisen kodittomuuden tila

Eila Sailas
Kellokosken sairaala

Eila Sailas, Kellokosken sairaala

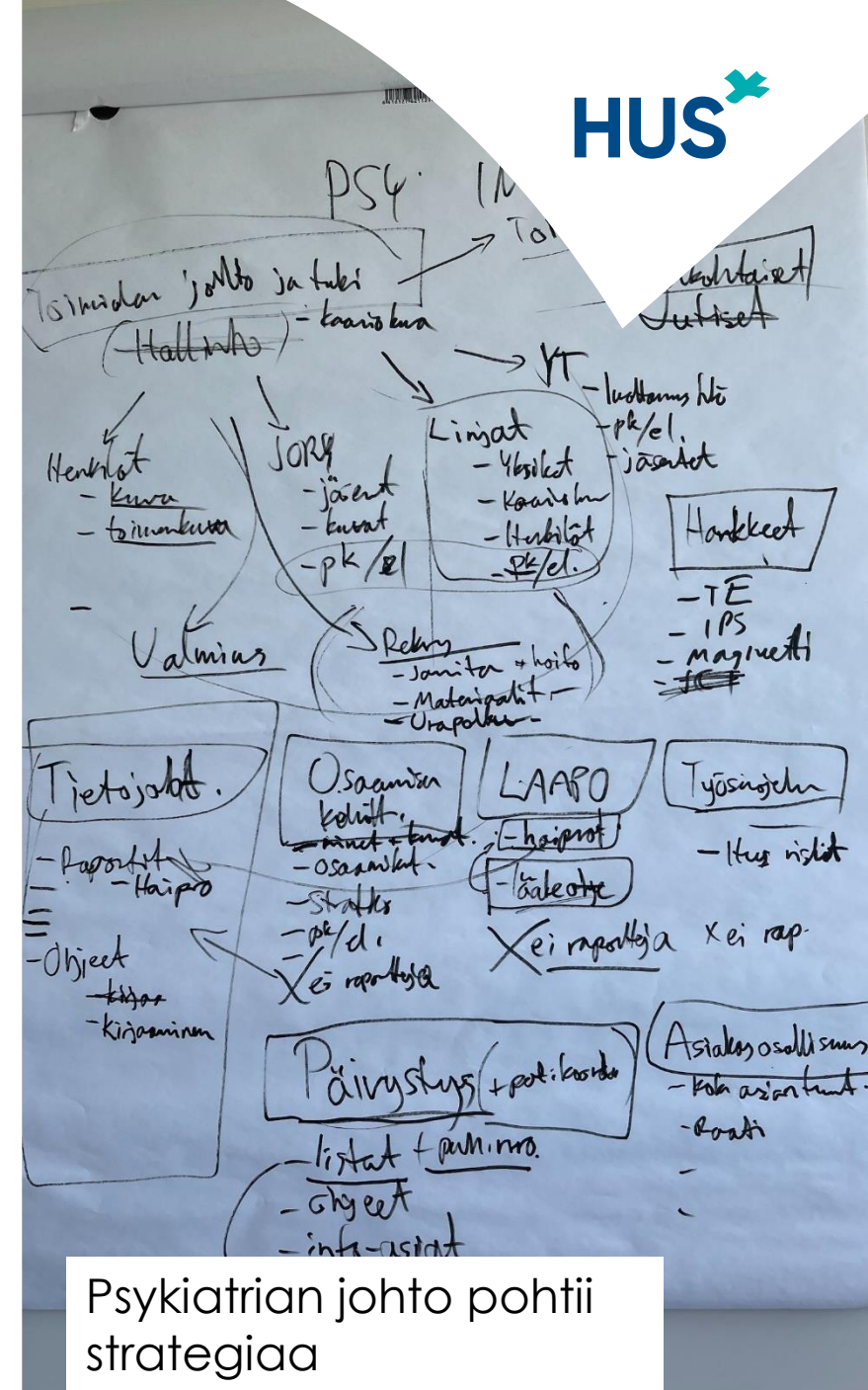
Lääninoikeuden mukaan ongelmaeristykset

- Potilaiden eristäminen anamneesin perusteella (huomautuksia)
- Päihtyneiden eristykset
- Liian pitkät eristysmääräykset
- Eristysmääräykset tapaamatta potilasta
- Eristys rangaistuksena (huonon käytöksen perusteella), eristys kontrollin takia (syömisen, tupakoinnin rajoitus etc)

HALLINNOLLISIA OHJEITA

- EOA: Potilaan rajaamisesta somaattisessa hoidossa/päivystyksessä ei ole asianmukaista lainsäädäntöä ja sellainen pitää saada
- EOA: Pakkotoimi-argumenttia voi käyttää, mutta ei saa liioitella (esim. siirto Haartmannista Aurooraan on lyhyt ja jos sekä sitoo että lääkitsee pakolla, niin se vaikuttaa liioittelulta)
- EOA: Pakkotoimet pitää aina perustella asiakirjoihin
- EOA+ Valvira-ohje: Hoito-osasto vastaa myös osastolta karanneesta tahdosta riippumattomassa hoidossa olevasta potilaasta (aina siihen saakka, kun päätös on voimassa).
- AVI: sidonnan/eristyksen arvio pitää kirjata sairauskertomustekstiin
- Euroopan ihmisoikeustuomioistuin: Jatkossa lääkehoidosta kirjallinen päätös, josta voi valittaa

Psykiatrian johto pohtii strategialla

MIELENTERVEYSLAIT

- Vuoden 1840 keisarillinen asetus hourujen hoidosta
- 1865 pysyvän mielisairaalapaikan maksu siirtyi seurakunnilta kunnille
- 1.1.1938 ensimmäinen varsinainen mielisairaslaki: potilas itse/hänen puolisonsa tai holhoojansa/viranomainen haki hoitopaikkaa. Hoidon tarve arvioitiin kahden viikon aikana, yksi lääkäri päätti hoitoon ottamisesta. Jos hoidon tarve päättyi tai omainen vaati uloskirjoitusta, potilas tuli uloskirjoittaa sairaalasta
- 1952 mielisairaslaki edellytti mielisairauden toteamista, tarvittiin esteettömän lääkärin lähete
- 1977 mielisairaslain osittaisuudistus: kolmen lääkärin ketju, tarkkailuaika, valitusmahdollisuus sairaalaan ottamisesta
- 1991 mielenterveyslaki, säädettiin erikseen nuorista, pakkohoitoon ottamista kiristettiin
- 2002 STM asetus, tarkennus pakkotoimien seuraamisesta

- **Suomen sterilisaatiolaki hyväksyttiin 1934 ja asetuksella määrättiin, että lain piiriin kuuluivat myös jatkuvasti tai ajoin skitsofreniaa sairastavat henkilöt.**
- **Vuosien 1935–1970 välisenä aikana Suomessa steriloitiin 7 500 ihmistä rotuhygieenisin perustein (Hietala 2009).**
- **Esimerkiksi Ruotsissa ja Yhdysvalloissa psykiatristen potilaiden pakkosterilisaatioluvut olivat selvästi korkeampia (Hyatt 1997-98).**
- **Vielä 1980-luvulla Suomessa psykiatrissa sairaaloissa oli tavanomaista hormonihoidolla estää naispotilaiden kuukautisvuoto.**

PORTAITAINEN KUNTOUTUS

- Gordon Paul ja Robert Lenz, 1977, token economy vs. miljööterapia
- Markku Ojanen ja Esa Sariola, 1985, Laitoshoidosta vapauteen
- 1988 osana valtakunnallista skitsofreniaprojektia Erkki Pulkkinen tutkimus portaittaisesta kuntoutuksesta
- Potilas eteni vaiheesta 1 vaiheeseen 4 ja samalla vapaudet ja oikeudet lisääntyivät, esim. vaiheessa 2 sai omat vaatteet päälleen

Psychosocial Treatment
of Chronic Mental
Patients: Milieu Versus
Social-learning Programs

Paul, Gordon L.

Note: This is not the actual book cover

Yhteiskunta asettaa psykiatrialle kaksoissidoksen

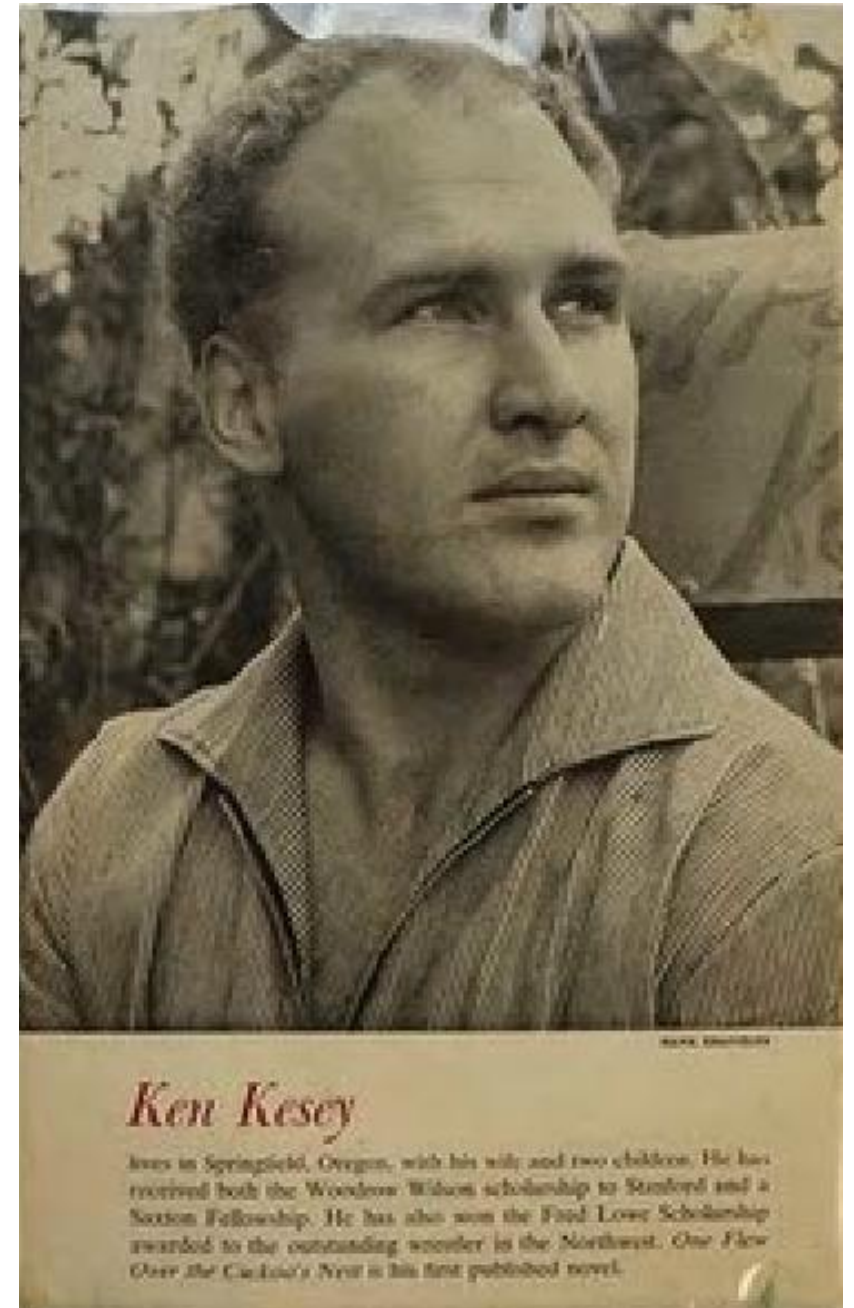
Psykiatria
pyydetään
samanaikaisesti
lisäämään pakkoa
ja laitospaikkoja ja
vähentämään
pakkoa ja
laitospaikkoja

Pöyristyttävä raportti:
Byrokratia estää
lapsimurhien
ehkäisemistä

**PSYCHIATRIC DRUGS ARE
RESPONSIBLE FOR 500,000
DEATHS EVERY YEAR**

Mistä tämä ristiriita?

- Mielenterveyshäiriöiden monimuotoisuutta ei nähdä tai tunnisteta
- Lähes kaikki ovat asiantuntijoita, koska niin monella on mielenterveysongelmia
- Elämän kärsimyksen medikalisaatio ja vaikeat mielenterveyshäiriöt menevät keskustelussa sekaisin
- Psykiatrian historia ja nykyisyys menevät keskustelussa hankalasti sekaisin

Mielenterveystyöntekijöiden stigmatisoituminen on merkittävää

Vuorovetten prinssi

Jos vain välitettäisiin
riittävästi, potilas
paranisi

Hannibal Lecter

Psykiatriseen työhön
hakeutuvat ovat itse
sairaita tai psykopaatteja

Fraser ja Niles

Psykiatria on silkkaa
humpuukia eikä missään
yhteydessä lääketieteeseen

40 vuotta
potilaan
parhaaksi

Aktiivinen tutkimus pakosta ja sen käytön vähentämisestä

- Timo Tuori
- Riittakerttu Kaltiala-Heino
- Markku Salo
- Maritta Välimäki työryhmineen
- Lauri Kuosma
- Raija Kontio
- Safewards

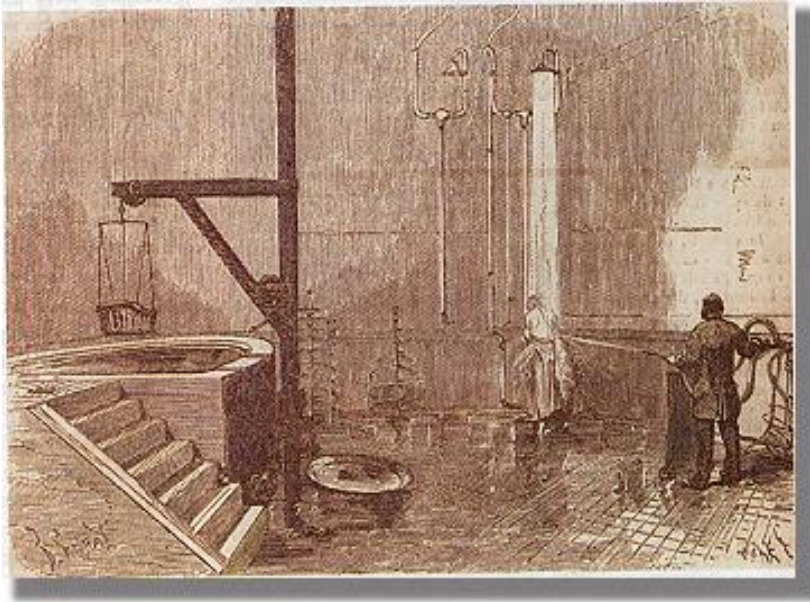
Psykiatrinen sairaus ja strukturaalinen syrjintä

- Psykiatriseen sairastamiseen liittyvät asiat eivät nouse lainkaan päätöksentekoprosessiin
- Psykiatriaan liittyvät ongelmat filteröidään pois, tietyt ratkaisut arvioidaan suoraa mahdottomiksi

WPA thematic conference: Coercive treatment
In psychiatry, Dresden 6/2007

Organisaation ongelma

- Akuutin psykiatrisen osaston arkipäivä on riskien hallintaa ja ongelmatilanteiden hoitoa (Lelliot 2004)
- Potilaat itse rakentavat turvallisuusstrategioita itselleen (Quirk 2005)
- Henkilökunta kokee päätehtävikseen turvallisuuden takaamisen, potilasvirtauksen varmistamisen ja kustannusten minimoimisen (Hummelvoll 2001)

Suljetut systemit

- ajautuvat kohti hulluutta

Sosiaaliset systeemit defensesinä

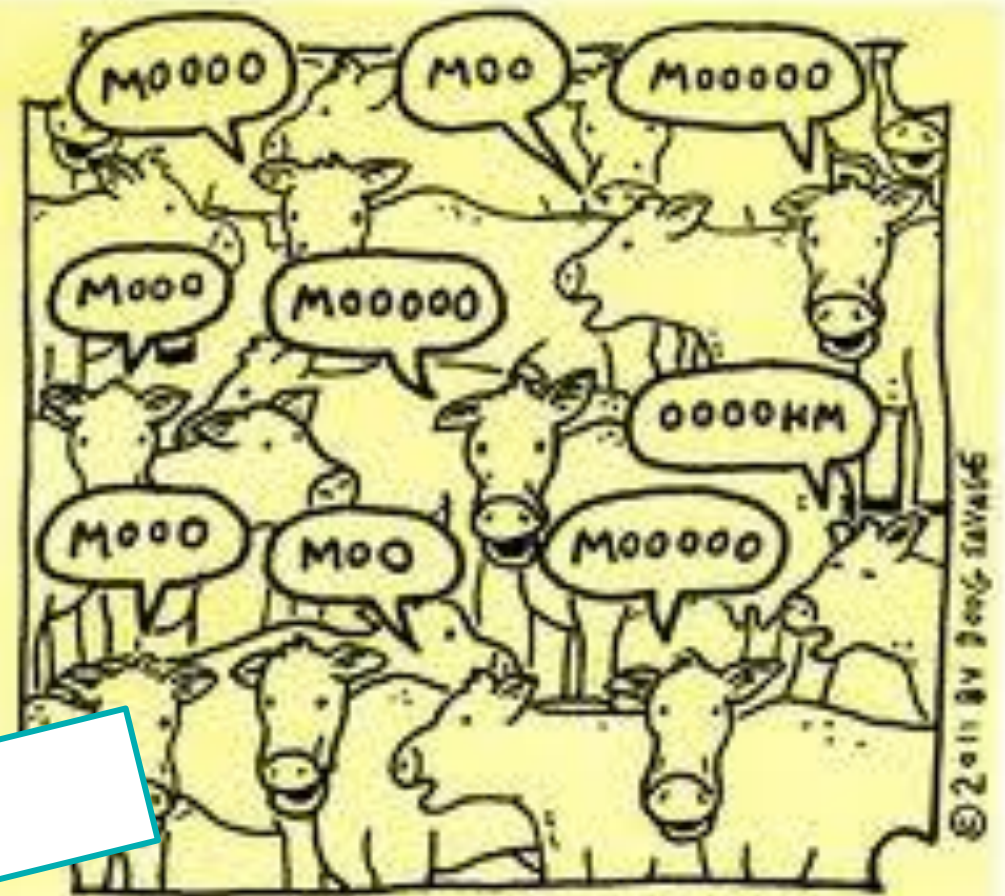
Isabel Menzies

- Splittaus (työ muodostuu funktioista)
- Asiakkaiden depersonalisaatio, yksilön tärkeyden kieltäminen
- Päätöksenteon helpottaminen luomalla rituaaleja
- Jatkuva tarkistelu
- Vastuun ja vastuuttomuuden jakaminen

Englantilainen kleinilainen
psykoanalyttikko 1917-2008

Savage Chickens

by Doug Savage

SPOT THE MEDITATING COW

Isabel Menzies

- vastuusuhteiden epäselvä määrittely
- vastuun delegoiminen hierarkiassa ylöspäin
- henkilökohtaisten ominaisuuksien idealisaatio
- muutoksen vastustaminen

Savage Chickens

by Doug Savage

www.savagechickens.com

KESKUSTELU PAKOSTA MYÖS PSYKIATRIAN SISÄLLÄ ON VAIKEAA

Osastoille muodostuu toimintatapoja, toisaalta yksittäisillä työntekijöillä usein tästä hyvinkin eriäviä mielipiteitä

Yksiköillä on toistuvasti toive yhtenäisistä säännöistä/ohjeista

Esimiehiin ja yksiköiden johtoon ei luoteta – kokemus siitä, että tulee syylistetyksi omaa työtään tehdessä

Sekä uhattuna oleminen että pakon käyttö voivat herättää hämmentäviä tunnereaktioita, joista ei yleensä puhuta

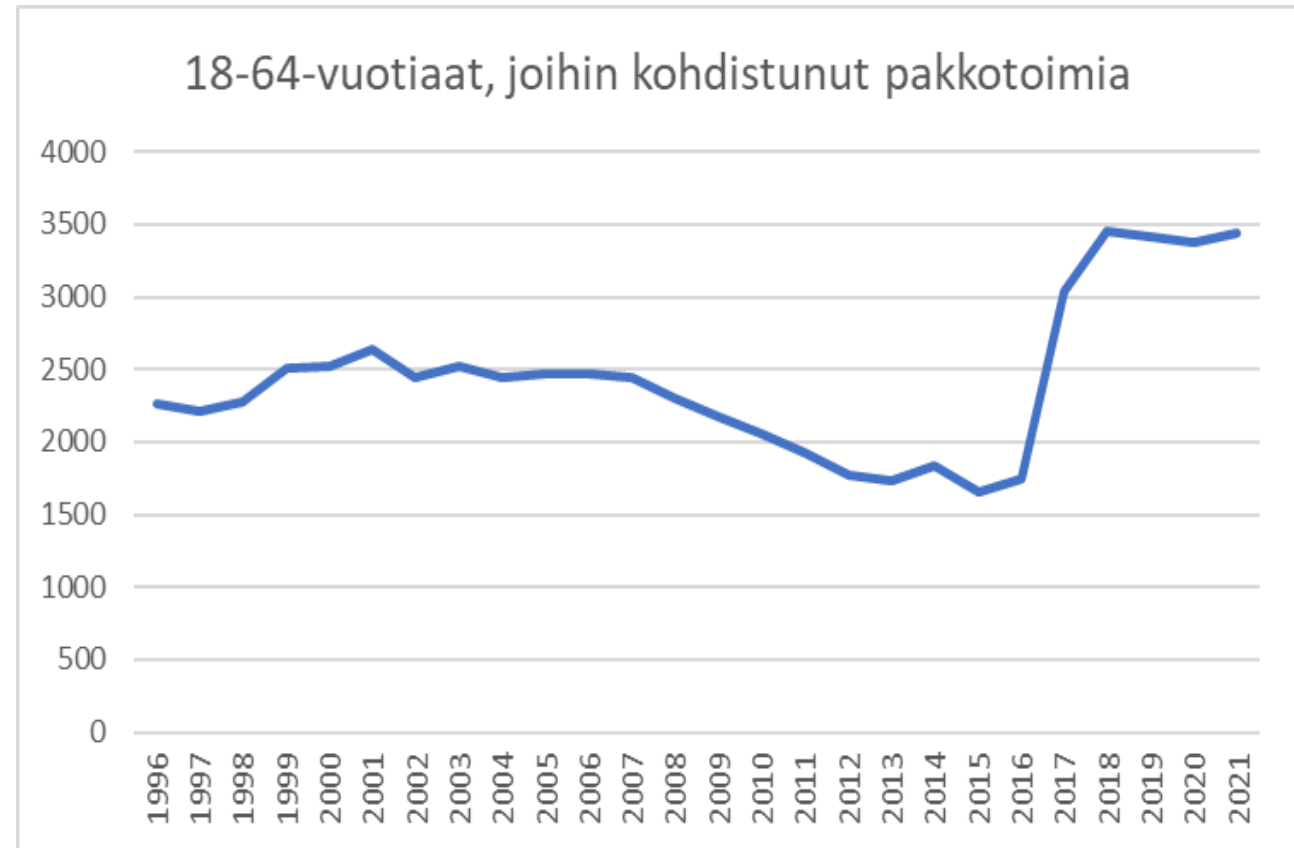
Psykoosidiagnostiikka on muuttunut, toisaalta etenkin psykoottisen masennuksen diagnostiikka voi olla haastavaa

Suomen mielenterveyslaki on on lääkäriarvio. Lisäksi on tavanomaista tiukempi, toisaalta tulkinnat ovat sitten "löysempiä"

TAHDOSTA RIIPPUMATTOMAT HOITOJAKSOT 1000 ASUKASTA

KOHDEN: 1996:1,8/1000, 2005:2,2/1000, 2021:1/1000

Vuodesta 2017 lähtien pakkotoimiin sisältyy henkilötarkastus ja -katsastus, yhteydenpidon rajoittaminen, **eristäminen muista potilaista, sitominen lepositeillä**, hoidollinen kiinnipitäminen, **tahdonvastainen hoitotoimenpide / tutkimus**, liikkumisvapauden rajoittaminen, omaisuuden haltuunotto ja omaisuuden tarkistaminen.

40 vuotta
potilaan
parhaaksi

Metallikuppi

Makasin kolmatta päivää kopissa.

Aurinko paahtoi.

Olin näkevinäni

Ra sekä Ma Jumalan. Kas kun ei joessa ollut
krokotiileja

ja lihavia kärpäsiä.

Söin kolmatta päivää
metallikupista

P-E Lund -84, Välähdyksiä Kellokoskelta

